

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 17700

Tarih : 30.04.2026

10/4142

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

İşçi sınıfının birlik, mücadele ve dayanışma günü olan 1 Mayıs'ın tarihsel ve güncel anlamı çerçevesinde, işçilerin yaşadığı sorunların tespit edilmesi ve önleyici politikaların oluşturulması amacıyla, Anayasa'nın 98'inci, İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis araştırması açılmasını arz ve talep ederiz.

Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT
DEM Parti Grup Başkanvekili
Kars Milletvekili

Sezai TEMELLİ
DEM Parti Grup Başkanvekili
Muş Milletvekili

GEREKÇE

Amerika Birleşik Devletleri'nin Chicago kentinde, günde 8 saatlik iş günü talebiyle başlatılan grevlerde hayatını kaybeden işçilerin mücadelesine dayanan 1 Mayıs günü, 1889'da II. Enternasyonal tarafından uluslararası işçi sınıfının mücadele ve dayanışma günü olarak ilan edilmiştir. Türkiye işçi sınıfı mücadelesi tarihinde de çok önemli bir yer tutan bu gün, ilk kez 1923 yılında kutlanmıştır.

Ancak bilindiği üzere, 1977 yılında İstanbul Taksim Meydanı'nda yüz binlerce emekçinin katılımıyla düzenlenen kutlamalar sırasında yaşanan katliamda 34 kişi hayatını kaybetmiş, 100'den fazla kişi yaralanmıştır. 1 Mayıs 1977 Katliamı olarak tarihimize geçen saldırının faileri hâlen ortaya çıkarılmamış; o dönemde ortaya konan iddiaların üzerine gidilmemiş ve katliam karanlıkta bırakılmıştır. Taksim Meydanı'nın, 1977'de kaybedilen işçileri anmak açısından sembolik bir anlamı olduğu bilinmesine rağmen, sürekli yasaklarla meydan, eylemlere kapatılmış, güvenlik güçlerinin orantısız güç kullanarak kitleye müdahale ettiği sayısız hak ihlaline sahne olmuştur. Bu yıl da Taksim Meydanı'nda 1 Mayıs gösterileri yasaklanmıştır.

1 Mayıs'a giderken işçilerin sorunları yalnızca devlet tarafından uygulanan meydan kısıtlamalarıyla sınırlı değildir. Türkiye'de özellikle asgari ücretle çalışan milyonlarca işçinin geliri, yüksek enflasyon karşısında hızla erimektedir. Gıda, kira ve enerji gibi temel ihtiyaçların fiyatları sürekli artarken, ücret artışları bu yükselişe eşlik etmekten uzaktır. Bu durum, çalışanların yalnızca yaşam kalitesini düşürmekle kalmayıp, temel ihtiyaçların karşılanamaz hâle gelmesine neden olmaktadır. Sorun sadece ücretlerin düşüklüğü değil, işçi sınıfının asgari ücrete ve asgari yaşama mahkûm edilmesidir. Enflasyon ve vergi sistemi birlikte işçinin gelirini eritmekte; işçi, kazandığını daha eline geçmeden kaybetmektedir.

Kayıt dışı çalışma, işçilerin, sigorta, emeklilik ve sağlık gibi en temel haklardan mahrum kalmasına yol açmaktadır. Özellikle küçük işletmelerde, tarımda ve geçici işlerde çalışanlar bu durumla daha sık karşılaşmakta; kayıt dışı ve güvencesiz çalışan işçiler, iş kazası veya hastalık durumunda tamamen korumasız kalmaktadır.

Birçok işçi, kısa süreli sözleşmelerle, taşeron sisteminde veya esnek çalışma modelleriyle istihdam edilmektedir. Bu durum, işçilerin geleceğe dair plan yapmasını zorlaştırmakta; işten çıkarılma korkusu ve geleceksizlik, çalışanların haklarını talep etmesini engellemektedir.

Türkiye'de haftalık çalışma süreleri birçok sektörde fiilen yasal sınırların üzerine çıkmaktadır. Fazla mesai çoğu zaman zorunlu hâle gelirken, bu emeğin karşılığı tam olarak ödenmemektedir. Uzun çalışma saatleri hem fiziksel hem de psikolojik yıpranmaya yol açmaktadır.

İş güvenliği önlemlerinin yetersizliği, yukarıda sayılan güvencesiz çalışma koşulları, denetimsizlik ve cezasızlık politikaları ciddi kazalara ve ölümlere neden olmaktadır. Özellikle inşaat, madencilik ve sanayi sektörlerinde iş cinayetleri sık görülmektedir. İşçi Sağlığı ve İş

Güvenliği Meclisi'nin verilerine göre, 2025 yılında en az 2.105 işçi; 2026'nın ilk üç ayında ise 420 işçi hayatını iş cinayetlerinde kaybetmiştir.

Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu'nun (ITUC) 2025 Küresel Haklar Endeksi'ne göre, dünya genelinde emekçilere yönelik hak ihlalleri rekor düzeye ulaşmıştır. Toplam 151 ülkenin değerlendirildiği endekste Türkiye, en kötü 10 ülke arasında yer almaktadır. Raporda yer alan verilere göre Türkiye'de sistematik olarak sendikal nedenlerle kitlesel işten çıkarmalar yaşanmakta, toplu pazarlık hakkı engellenmekte, sendika üyeleri ve yöneticileri keyfi biçimde tutuklanmaktadır.

Sendikal faaliyetlere ilişkin, 12 Eylül 1980 askeri darbesinin ürünü olan yasaklar hâlen korunmaktadır. 2012 yılında büyük iddialarla çıkarılan 6356 sayılı yasa da işçilerin sendikalaşmasının önünü açmak bir yana, 2821 ve 2822 sayılı eski sendikal yasalarda var olan temel zihniyeti sürdürmeye devam etmiştir. Sendikalaşma hakkı, sendika seçme özgürlüğü ile grev ve toplu iş sözleşmesi yapma hakkı hâlen etkin biçimde kullanılamamaktadır. İş güvencesi hükümlerinin yetersiz olması nedeniyle sendikalara üye olan işçiler baskı ve işten çıkarma uygulamalarıyla karşı karşıya kalmakta; sendikalaşabilen işçiler de toplu iş sözleşmesi hakkını kullanamamaktadır.

Kadın işçilerin yaşadığı sorunlar ise yalnızca çalışma hayatındaki eşitsizliklerle sınırlı kalmayıp, toplumsal yapının derinlerine uzanan çok katmanlı bir nitelik taşımaktadır. Kadınlar, aynı işi yaptıkları erkeklere kıyasla çoğu zaman daha düşük ücret almakta; terfi ve yönetim pozisyonlarına erişimde görünmez engellerle karşılaşmaktadır. Bunun yanı sıra kadın emeği, özellikle hizmet, tekstil ve bakım sektörlerinde yoğunlaşarak daha güvencesiz ve düşük ücretli alanlara sıkışmaktadır. Kayıt dışı çalışma oranının yüksek olması, kadınların sosyal güvenlik, emeklilik ve sağlık haklarından yeterince yararlanamamasına yol açmaktadır. Kadın işçilerin karşılaştığı zorluklar yalnızca işyerleriyle sınırlı kalmamakta; ev içi ücretsiz emek, çocuk ve yaşlı bakımı gibi sorumlulukların büyük ölçüde kadınların üzerinde olması, onların iş gücüne katılımını ve işte kalıcılığını zorlaştırmaktadır. Kreş ve bakım hizmetlerinin yetersizliği bu yükü daha da ağırlaştırırken, birçok kadın ya çalışma hayatından çekilmek zorunda kalmakta ya da yarı zamanlı ve güvencesiz işlere yönelmektedir. Ayrıca işyerinde cinsiyet temelli ayrımcılık, mobbing ve taciz gibi sorunlar da kadınların güvenli ve eşit koşullarda çalışmasını engelleyen önemli faktörler arasında yer almaktadır. Tüm bu sorunlar bir araya geldiğinde, kadın işçilerin mücadelesi yalnızca ekonomik haklar için değil; aynı zamanda eşitlik, güvence ve insanca yaşam koşulları için verilen daha geniş bir toplumsal mücadelenin parçası hâline gelmektedir.

Yukarıda sayılan tüm nedenlerle, 1 Mayıs'a giderken, işçilerin yaşadığı sorunların tespit edilmesi ve önleyici politikaların oluşturulması amacıyla Meclis bünyesinde bir araştırma komisyonu kurulması elzemdir.